

Ο ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ - Η θέση του Ευρωσυστήματος

JEAN-MICHEL GODEFFROY

Γενικός Διευθυντής Συστημάτων Πληρωμών και Υποδομής Αγοράς της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Κυρίες και Κύριοι καλησπέρα σας.

Η δημιουργία ενιαίας αγοράς υπηρεσιών πληρωμών δεν αποτελεί καινοτομία. Πριν από 15 περίπου χρόνια, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε δημοσιεύσει σχετική έκθεση με τίτλο «Χωρίς εμπόδια».

Στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν έγινε αφορμή για άμεσες αλλαγές. Οι τράπεζες ισχυρίστηκαν ότι μια πρωτοβουλία για ουσιαστική βελτίωση των διασυνοριακών πληρωμών λιανικής δεν μπορούσε να στηριχτεί από επιχειρηματική άποψη και επιπλέον τα συστήματα πληρωμών, κατά κανόνα μονο-νομισματικά, δεν θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν το τότε πολυ-νομισματικό περιβάλλον.

Το θέμα των νομισμάτων έχει επιλυθεί, τουλάχιστον στο πλαίσιο της ευρωζώνης. Βέβαια, για κάποιες τράπεζες, όχι απαραίτητα για όλες, ο προβληματισμός ως προς τη σκοπιμότητα του εγχειρήματος από επιχειρηματική άποψη παραμένει. Ο αριθμός των διασυνοριακών πληρωμών υπολογίζεται ότι αντιπροσωπεύει γύρω στο 2% του συνολικού αριθμού των πληρωμών που διενεργούνται στην ευρωζώνη, δηλαδή όγκο που μάλλον φαίνεται και είναι πιθανό να παραμείνει μικρός. Ωστόσο αυτό δεν θα πρέπει να μας παραξενεύει. Οι περισσότερες πληρωμές όντως έχουν τοπικό χαρακτήρα, στο βαθμό που διενεργούνται μέσα στα όρια της ίδιας πόλης ή περιοχής. Με αυτή την έννοια η επιχειρηματική σκοπιμότητα θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως επιχείρημα υπέρ της διάσπασης των εθνικών συστημάτων πληρωμών σε τοπικά, π.χ. για τη Βαυαρία και τη Λομβαρδία, για το Παρίσι και τη Μαδρίτη.

Οι τράπεζες θα μπορούσαν να αποφύγουν το κόστος της μετάβασης, αν είχαν τη δυνατότητα να συνεχίσουν να εφαρμόζουν διαφορετική τιμολόγηση μεταξύ εθνικών και διασυνοριακών πληρωμών. Ωστόσο, με τον Κανονισμό 2001 της ΕΕ, η επιλογή αυτή αποκλείστηκε. Κατά συνέπεια οι τράπεζες βρίσκονται τώρα προ διλήμματος: είτε να εξακολουθήσουν να επιδοτούν μεταξύ τους την αναποτελεσματική διαδικασία επεξεργασίας των διασυνοριακών πληρωμών στο διηνεκές, είτε να φέρουν το κόστος επεξεργασίας των διασυνοριακών πληρωμών σε εθνικά επίπεδα για να απαλλαγούν από το κόστος των πλασματικών ζημιών που προέκυψαν από τον Κανονισμό.

Το ευχάριστο είναι ότι τα οφέλη από τον Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA) δεν περιορίζονται στις διασυνοριακές πληρωμές. Τα συστήματα πληρωμών σήμερα λειτουργούν με βάση τα εθνικά σύνορα επειδή στο παρελθόν τα εθνικά σύνορα αποτελούσαν παράλληλα και τα όρια των νομισμάτων της χώρας. Στο πλαίσιο των ορίων του νομίσματος μπορεί να επιτευχθεί μεγιστοποίηση οικονομικών κλίμακας. Σε νομισματικά πεδία με ικανό εύρος μπορεί επίσης να συντηρηθεί ο υγιής ανταγωνισμός μεταξύ διαφόρων συστημάτων. Η ευρωζώνη, με τη σημερινή κατάτμηση, δεν μπορεί να λειτουργήσει ως βέλτιστο πλαίσιο, δεδομένου ότι διαθέτει υπερβολικά μεγάλο αριθμό διατραπεζικών συστημάτων (σχεδόν 20, σύμφωνα με τον Οδηγό μας), πράγμα που μειώνει σημαντικά τις δυνατότητες ύπαρξης υγιούς ανταγωνισμού.

Με άλλα λόγια η αξιοποίηση του μεγέθους της ευρωζώνης για την επίτευξη χαμηλού κόστους επεξεργασίας και παράλληλα την απολαβή των πλεονεκτημάτων του ανταγωνισμού είναι επιχειρηματικά σκόπιμο εγχείρημα. Καμία από τις χώρες της ευρωζώνης δεν έχει καταφέρει ως τώρα να επιτύχει και τους δύο αυτούς στόχους.

Σκοπός μου δεν είναι να ισχυριστώ ότι θέμα επιχειρηματικής σκοπιμότητας δεν υφίσταται. Σκοπός μου είναι να επισημάνω απλώς ότι αυτό δεν είναι παρά προσωρινό πρόβλημα, που προκύπτει από τη μέχρι τώρα διαμόρφωση της υποδομής της αγοράς. Σε βάθος χρόνου δεν βλέπω κανένα λόγο, για τον οποίο η ευρωζώνη θα αποτελούσε εξαίρεση στο γενικό κανόνα που θέλει τα συστήματα πληρωμών να δομούνται γύρω από το νόμισμα. Θεωρώ ότι το πρόβλημα αυτό δεν είναι παρά πρόβλημα μετάβασης.

Ο SEPA όμως δεν αφορά μόνο υποδομές. Σήμερα υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στις συνήθειες που επικρατούν όσον αφορά τα μέσα πληρωμών. Για παράδειγμα, οι επιταγές εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται ευρύτατα σε ορισμένες χώρες και πολύ λιγότερο σε άλλες, ενώ και το επιχειρηματικό μοντέλο στο οποίο στηρίζονται οι χρεωστικές κάρτες ή οι απευθείας χρεώσεις διαφέρει πολύ από χώρα σε χώρα. Οι διαφορές αυτές δεν οφείλονται σε κάποια θεμελιώδη αιτία ή στις πολιτιστικές διαφορές μεταξύ των χωρών της ευρωζώνης, αλλά προκύπτουν κυρίως από τη νομοθεσία και τις διατραπεζικές ρυθμίσεις.

Η νομοθεσία εξευρωπαϊάζεται ολοένα και περισσότερο. Σε αυτό αναμένεται να συμβάλει σημαντικά η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, καθώς και το νέο νομικό πλαίσιο που επεξεργάζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Αυτό που χρειάζεται τώρα είναι να εξασφαλίσουμε ότι οι διατραπεζικές ρυθμίσεις, που στο παρελθόν συμφωνούνταν σε εθνικό επίπεδο, θα σχεδιάζονται πλέον σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, ως προς τον ορισμό των ευρωπαϊκών προτύπων, τα οποία, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, υπολείπονται σημαντικά σε ποιότητα από τα κορυφαία αντίστοιχα εθνικά πρότυπα.

Σε αυτό το πλαίσιο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών διαδραματίζει εξαιρετικά σημαντικό ρόλο. Στόχος της συνάντησης αυτής είναι, μεταξύ άλλων, η λήψη σαφούς έγκρισης, ώστε ο σχεδιασμός του επιχειρηματικού μοντέλου για τα μέσα, τις διαδικασίες και τα συστήματα πληρωμών της ευρωζώνης να γίνει στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών.

Ωστόσο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών μπορεί μόνο να θέτει τους στόχους. Εξίσου σημαντική είναι και η διαδικασία μετάβασης από τα εθνικά περιβάλλοντα στο περιβάλλον της ευρωζώνης και, στο βαθμό που τα σημεία εκκίνησης είναι διαφορετικά, οι πορείες προς τη μετάβαση θα είναι επίσης διαφορετικές, και η ποιότητά τους θα εξαρτηθεί κατά πολύ από την καλή συνεργασία μεταξύ των τραπεζών και των κεντρικών τραπεζών σε κάθε χώρα.

Το Ευρωσύστημα σαφώς αναγνωρίζει ότι η διαδικασία αυτή είναι χρονοβόρα. Το 2002, όταν οι τράπεζες δεσμεύτηκαν στην ολοκλήρωση του SEPA μέχρι το 2010, είχαμε την εντύπωση ότι η ημερομηνία αυτή ήταν πολύ μακρινή. Πολύ θα θέλαμε να ακούσουμε τις σημερινές απόψεις σας για το στόχο αυτό.

Ένας από του λόγους στους οποίους οφείλεται η μεγάλη διάρκεια αυτών των χρονοδιαγραμμάτων είναι οι επενδυτικοί κύκλοι. Ορισμένες υποδομές έχουν αναπτυχθεί σχετικά πρόσφατα και κατά συνέπεια ο χρόνος που απαιτείται ακόμη για την απόσβεση του κόστους είναι πολύς. Το επιχείρημα αυτό είναι απόλυτα σεβαστό, στο βαθμό όμως που οι επενδυτικοί κύκλοι δεν είναι συγχρονισμένοι, υπάρχει κίνδυνος ένα τέτοιο επιχείρημα να προβάλλεται διαρκώς. Γι' αυτό το λόγο είναι απαραίτητο να συμφωνηθεί μια καταληκτική ημερομηνία για τον SEPA, ώστε η κάθε εθνική τραπεζική κοινότητα να έχει τη δυνατότητα να επιλέξει τη χρονική στιγμή που θεωρεί πλέον κατάλληλη για να θέσει τέλος στη χρήση των εθνικών προϊόντων και υποδομών.

Όπως συμβαίνει με κάθε μεγάλο έργο, έτσι και για τον SEPA είναι απαραίτητο να οριστεί ημερομηνία περάτωσης. Ωστόσο είναι επίσης απαραίτητο να τεθούν ημερομηνίες περάτωσης επιμέρους τμημάτων του έργου αυτού. Σχετικά με αυτό το θέμα θα ήθελα να σας θυμίσω ότι, στην τελευταία έκθεση προόδου εργασιών για το SEPA, το Ευρωσύστημα πρότεινε να δεσμευτούν οι τράπεζες ότι μέχρι το 2008 θα διαθέσουν στην αγορά τα μέσα πληρωμής για την ευρωζώνη και θα είναι σε θέση να τα επεξεργάζονται παράλληλα με τα παραδοσιακά μέσα πληρωμής. Δεδομένου ότι δεν έχουμε λάβει ακόμη την απάντηση των τραπεζών, πιστεύουμε ότι η σημερινή συνάντηση θα μας δώσει και αυτή την ευκαιρία.

Συνοψίζοντας, το Ευρωσύστημα, προκειμένου να αξιολογήσει το βαθμό δέσμευσής σας όσον αφορά το SEPA, προσδοκά ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών θα είναι σε θέση να παράσχει, μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους, τα εξής:

1. Σαφές πλαίσιο του σκοπού του έργου, δηλαδή τους συγκεκριμένους στόχους που καλείται να επιτύχει ο SEPA.
2. Οριστική ημερομηνία ολοκλήρωσης του SEPA.
3. Ρεαλιστικές ημερομηνίες ολοκλήρωσης επιμέρους τμημάτων του έργου.
4. Εθνικά σχέδια μετάβασης συμβατά με τους στόχους και τις ημερομηνίες ολοκλήρωσης των επιμέρους τμημάτων του έργου.

Το Ευρωσύστημα προτίθεται να συμβάλει όσο χρειάζεται σε αυτό το εγχείρημα. Με την ευκαιρία της σημερινής συνάντησης μάλιστα, θα θέλαμε να ακούσουμε και τις απόψεις σας όσον αφορά το ρόλο των κεντρικών τραπεζών στην όλη διαδικασία. Με ποιον τρόπο δηλαδή θεωρείτε ότι θα μπορούσαμε να συμβάλουμε αποτελεσματικότερα: με απλή ηθική συμπαράσταση, με ουσιαστική συμμετοχή μας στις εργασίες, όπως συμβαίνει με τα συστήματα πληρωμών σε μεγάλα ποσά, ή με τη χρήση των εξουσιών μας για την υποστήριξη στόχων του SEPA;

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.